

Uitgeteld

Karel Boonstra

Met mij wordt het nooit wat als vogelaar. Niet dat ik mijn soorten niet ken of de piepjes en roepjes. En ik ga er ook best vaak op uit, dat is het punt niet. Maar ik heb een bloedhekel aan tellen; en dat kan natuurlijk niet.

Ik geef toe: ik kreeg het te laat in de gaten. Bij de excursies die bij de beginnerscursus hoorden, ging het om één Roodborst, twee Heggemussen en als het mee zat om wel drie Koperwieken. Van zulke aantallen wordt een mens toch niet achterdochtig? Ik dacht echt nog, dat het om de vogeltjes ging.

Maar bij de uitstapjes met de excursiecommissie had het mij moeten gaan dagen. Ik heb vaak genoeg naast mensen gezeten die de hele dag de indruk wekten te werken en die na afloop in een opschrijfboekje een lijstje hadden met 34 Kolganzen, 17 Wulpen, 12 Tafeleenden en 26 Kokmeeuwen, en als apotheose: 55 dagsoorten. En ik had alleen maar een heleboel vogels gezien.

Nu word ik overal bikkelhard met de realiteit geconfronteerd, op de trektelpost, in het veld tussen inventariserende mensen, bij de reddingsbrigade in Bloemendaal, ja zelfs bij het plasje in Spaarnwoude als ik kijk in het schrift van Hans Schuurman: tellen is de boodschap.

Ja natuurlijk, ik tel ook. 1, 2, 3, 4, 5, een aantal, een heel stel, flink wat, een hele zwerm, en bij Spreeuwen af en toe een wolk. Maar ik geef toe, ik geneer me voor zo'n getallenreeks.

Neem nou de trektelpost bij Parnassia. "Links, 400 Spreeuwen, nee 500". En de man met pen en papier schrijft het op: 500. Een halve minuut later: "daar, rechts, nog twee". En voor het nageslacht wordt gedetailleerd vastgelegd, dat er in dat kwartier 502 Spreeuwen passeerden. Ik sta toch werkelijk voor schut, als ik dan thuis opschrijf: een hele hoop Spreeuwen.

En wat te denken van mijn "nogal wat Jan van Genten", als ik in het overzicht van de Fitis lees: Jan van Genten 46 Z, 14 N. Dat is wetenschap versus geknoei.

Een echt schuldgevoel bekruipt me bij het lezen van die inventarisatieverslagen waar onze Fitis zoveel gezag aan ontleent. Terwijl ik op een landgoed vrolijk naar vogeltjes loop te kijken, slooft een ander zich uit om gegevens te verzamelen voor een gedegen artikel. Dat maakt ons dan, gedocumenteerd met tabellen, grafieken en een literatuurlijst van wel een halve pagina, duidelijk dat er in 1995 twee paar Koolmezen meer en een paar Winterkoningen minder broedden dan in 1994. Als ik dat lees, voel ik mij werkelijk nutteloos als vogelaar.

Daarom ben ik ook maar gaan tellen. Want anders tel je eigenlijk niet mee.

Ik heb wel een verstandige keuze gemaakt: ik tel de door mij waargenomen soorten. In het begin is dat afzien, want de soorten vliegen je om de oren. Maar als je de 250 nadert, wordt het een stuk rustiger. Je krijgt er eens in de paar weken maar één soort bij. Soms, als het tegenzit, krijg je wel eens twee nieuwe soorten op een dag. Maar daar moet ik niet over zeuren, dat is nog net bij te houden. Je moet wel op je hoede blijven. Sommige vogelmaatjes proberen je ook jaarlijsten en zelfs maandlijsten aan te praten. Gelukkig ken ik mijn grenzen.

Denk echter niet te licht over het bijhouden van zo'n soortenlijst. Al valt het tellen op den duur dan wel mee, men probeert het je lastig te maken. Zo mag ik van hogehand de Houtsnip die dood tegen mijn schuifpui aan lag, niet meetellen, maar wel die Huiskraaien, die door schepelingen vanuit Azië bij een patatboer in Hoek van Holland zijn afgeleverd. Zulke dingen vind ik moeilijk en anderen trouwens ook. Neem nou die man uit Kerkrade.

Dat zit zo. Geboren en getogen in Zuid-Limburg kom ik nogal eens in die contreien. Een van mijn favoriete vogelplekjes is het smalle riviertje de Worm, dat tussen Rimburch en Eygelshoven de grens vormt tussen Duitsland en Nederland. Daar liep ik laatst stroomopwaarts aan de Nederlandse kant. In de verte stond in een bocht een man naar het water te turen. Daar aangekomen zag ik dat zijn aandacht een Waterspreeuw gold. Ik deelde met de man enige tijd de stilte en probeerde toen contact te leggen met: "Mooi, hè". Zijn reactie verraste me. Hij uitte - in het dialect - een term die ik het best vertaal met "pokkebeest". Op mijn "Hoezo?" volgde zijn korte uitleg: hij had de Waterspreeuw nog niet op zijn Nederlandse lijst, maar het dier bleef maar aan de Duitse kant zitten. Ik deed er het zwijgen toe en dat zwijgen duurde best lang. Plotseling stiet hij een van die sappige krachttermen uit waar het Kerkradse dialect zo rijk aan is, zei toen: "Ik ga hem halen" en liep terug naar Rimburch. Pas tien minuten later begon ik zijn bedoeling te begrijpen. Ik zag hem bij Rimburch het bruggetje over de Worm oversteken en vervolgens aan de Duitse kant weer mijn richting uit komen. Ik amuseerde mij intussen met de Waterspreeuw, die al tweemaal de zeven meter verre overtocht naar Nederland had gemaakt, maar nu weer in Duitsland zat. Toen de man, weer ter plekke, zijn hoofd over de steile Duitse oever stak, reageerde de Waterspreeuw onmiddellijk en vloog naar mijn kant. "Hebbes!", glunderde de man en stak zijn hand in zijn binnenzak om een notitieboekje te pakken. Toen kreeg ik ineens een boosaardige gedachte en zonder aarzelen riep ik: "Dat mag niet! Je kan hem alleen op je lijst zetten, als je bij het waarnemen zelf ook in Nederland staat".

Het gezicht van de man verstrakte, zijn lippen roerloos op een centimeter van elkaar; zijn hand bleef napoleontisch in zijn binnenzak. Toen rolde er een vloek Nederland binnen, die deze keer trouwens erg Hollands klonk. Met een ruk draaide hij zich om. Op het zelfde moment vloog de Waterspreeuw een heel eind de andere kant uit. Ik heb geen van beiden meer gezien.